

Методичні рекомендації до проведення круглого столу

“Наступність в дошкільній та початковій освіті: реалії та перспективи”

Підготували **Коненко Л.Б.,**
Бачинська Н.Я., відділ
дошкільної та початкової
освіти Тернопільського ОКІППО

«Школа не повинна вносити різкого перелому в життя дитини. Нехай ставши учнем, дитина продовжує робити сьогодні те, що робила вчора. Нехай нове з'являється в її житті поступово й не збентежує лавиною переживань». В.Сухомлинський

Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція якого прийнята у січні 2021 року) передбачає набуття дитиною компетентностей, які мають прояв у наскрізних вміннях та навичках, серед яких пошук нової інформації, вміння використовувати знання а набутий досвід для різних цілей практичної діяльності, навички спілкування з однолітками та дорослими, вміння працювати в групах. Наступність між дошкільною і початковою освітою простежується через призму формування наскрізних умінь.

Спільними для ключових компетентностей дошкільної та початкової освіти є вміння дитини:

- проявляти творчість та ініціативність;
- керувати емоціями;
- висловлювати та обґрунтовувати власну думку;
- критично/аналітично мислити;
- здатність самостійно мислити на основі образних та словесно-логічних понять;
- приймати рішення;
- вирішувати проблеми;
- співпрацювати в колективі.

КЛЮЧОВІ ДЛЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ

ІНВАРІАНТНА ЧАСТИНА:

- ▶ рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, ігрова, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, нові: природничо-екологічна з навичками, що орієнтовані на сталий розвиток, соціально-громадянська, комунікативна, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована)

ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА:

- ▶ нові: спортивно-ігрова (шахи, футбол, баскетбол), цифрова компетентність (основи цифрової грамотності), соціально-фінансова грамотність, мовленнєва (оволодіння основами грамоти), мовленнєва (оволодіння іноземною мовою), мистецько-творча (хореографія)

Ключові компетентності під час здобуття дошкільної освіти формуються за різними освітніми напрямками, спрямованими на розвиток особистості дитини. Освітні напрями визначають зміст роботи закладу дошкільної освіти через організацію педагогом базових (основних) видів діяльності, які збагачують досвід дитини та реалізуються як особистісне надбання дитини (результат розвитку) за підтримки батьків в умовах родинного виховання.

ФОРМУЮТЬСЯ У ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В РІЗНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ОСВІТНИМИ НАПРЯМАМИ:

- ▶ «Особистість дитини»
- ▶ «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»
- ▶ «Дитина в природному довкіллі»
- ▶ «Гра дитини»
- ▶ «Дитина в соціумі»
- ▶ «Мовлення дитини»
- ▶ «Дитина у світі мистецтва»

МАЮТЬ ПРОДОВЖЕННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЧЕРЕЗ ОСВІТНІ ГАЛУЗІ:

- ▶ «Мовно-літературна»
- ▶ «Математична»
- ▶ «Природнича»
- ▶ «Технологічна»
- ▶ «Інформатична»
- ▶ «Соціальна»
- ▶ «Здоров'язбережувальна»
- ▶ «Громадянська»
- ▶ «Історична»
- ▶ «Мистецька» та «Фізкультурна»

Наступність та перспективи розвитку дитини в закладах дошкільної та початкової освіти забезпечується завдяки:

- узгодженості та цільовій єдності в розвитку дитини на етапі дошкільної та початкової освіти;

- визначенню спільних для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів та адекватних віковим закономірностям дитини провідним видам діяльності, які спрямовують розвиток дитини;
- використанню форм та методів педагогічної роботи, які відповідають віку дітей;
- послідовному збагаченню результатів освіти, які висвітлено у формуванні компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

Збереження субкультури дошкільного дитинства передбачає активне використання провідної для дошкільного періоду ігрової діяльності та збагачення індивідуального досвіду, який здобула дитина у всіх специфічно дитячих видах діяльності, зокрема у комунікативній, мовленнєвій, здоров'язбережувальній, господарчо-побутовій, мистецько-творчій, пізнавально-дослідницькій.

Дошкільний вік є фундаментом розвитку базових компетентностей і навичок, необхідних людині протягом життя. Він передбачає взаємодоповнювальний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових якостей та процесів, досягнення відповідної до цього віку психофізіологічної / тілесної та психологічної зрілості. Це надає дитині можливість опанувати нову соціальну ситуацію розвитку — перехід до систематичного шкільного навчання, оволодіння новою соціальною роллю учня та відповідними функціями та діями, які сприяють формуванню навчальної діяльності.

Нова українська школа визначає побудову освіти на всіх її ланках з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей (фізичних, психологічних, інтелектуальних) кожної дитини незалежно від її вікової групи.

Саме зрілість особистісних якостей та психічних процесів забезпечує успішність розвитку навчальних навичок на наступних етапах шкільного

життя. У молодшому шкільному віці розгортається навчальна діяльність, яка спирається на вікові надбання дитини дошкільного віку та потребує належних педагогічних форм та методів роботи.

Ключові компетентності учня початкової школи Компетентності учня, окреслені у Держстандарті початкової освіти:

- ✓ вільне володіння державною мовою,
- ✓ здатність дитини спілкуватися рідною та іноземними мовами
- ✓ математична
- ✓ компетентність компетентності в природничих науках, техніці й технологіях
- ✓ інноваційність
- ✓ екологічна компетентність
- ✓ інформаційно-комунікаційна компетентність
- ✓ культурні, громадянські та соціальні компетентності
- ✓ підприємливість і фінансова грамотність
- ✓ навчання впродовж життя.

Провідні види діяльності дітей старшого дошкільного віку мають бути збережені і змістовно доповнені у молодшому шкільному віці. Серед провідних напрямів розвитку старших дошкільників:

- ✓ спілкування
- ✓ гра
- ✓ рух
- ✓ пізнання
- ✓ господарсько-побутова діяльність
- ✓ художньо-естетичний розвиток:
- ✓ конструювання
- ✓ малювання
- ✓ аплікація

- ✓ ліплення
- ✓ спів
- ✓ слухання музики
- ✓ хореографія
- ✓ театралізація.

Збереження провідних напрямів розвитку сприятиме поступовому переходу до процесу навчання як до нового виду діяльності у першому (адаптаційно-ігровому) періоді початкової освіти. Разом з тим, метою цієї діяльності має бути: розвиток різних видів активності дітей, постійна творча самореалізація, формування нових компетентностей.

Наскрізнi вміння дитини, які є спільними для розвитку ключових компетентностей: читання з розумінням висловлювання думки (усно й письмово) системне та критичне мислення здатність логічно обґрунтовувати позицію ініціативність творчість керування емоціями конструктивне оцінювання ризиків розв'язування проблем і прийняття рішень співпраця з іншими.

Принципи побудови дошкільної та початкової освіти: гуманізм як прояв поваги до особистості — доброзичливе, турботливе ставлення до дітей без застосування примусу й насилля урахування вікових особливостей дітей і досягнень попереднього етапу розвитку визнання самоцінності кожного вікового періоду орієнтація на індивідуальні схильності, інтереси, темпи розвитку дітей створення умов, комфортних для: розвитку пізнавальних та психічних процесів у дітей, їхньої спрямованості на активність у соціумі усвідомлення мотивів власної поведінки позитивної самооцінки самоповаги та ввічливого ставлення до інших забезпечення реалізації можливостей і здібностей дитини.

В методичних вказівках використано матеріал із посібника «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Куземко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021 – 240 с. та матеріали з сайту <https://www.pedrada.com.ua/article/2345-zabezpechennya-nastupnost-zdo-ta-nu-sh>.

Більше матеріалів з питань наступності дошкільної і початкової освіти можна знайти на блозі «Дошкільна освіта Тернопільської області» (<https://zdo-tokippo.blogspot.com/>)